

GKL-ova predstava "Nije pas beštija": od srčana smijeha do nesuspregnutih suza kroz prelijep umjetnički uradak

[PIŠE MAGDALENA MRČELA] Umjetnički uradak koji vas nasmije do suza, a potom vas učini toliko krhkima da javno plačete - može li si predstava poželjeti bolji suživot s publikom od toga?

MAGDALENA MRČELA / Foto: Mia Milković 27. travnja 2025. 14:35

Sjajni autorski tim i ansambl Gradskog kazališta lutaka u sklopu 35. Marulićevih dana razgalio je publiku jednom od „najljubavnijih“ priča svih vremena – onom između Smoje i njegova kulturna psa Šarka u predstavi "Nije pas beštija". Iako je u umjetnosti među životinjama pas najčešće omiljeni lik, u tolikoj mjeri da je čak i Marulić u svojim Glasgowskim stihovima najemotivniju tužaljku posvetio svom psu, rijetki su hrabri izleti u izvedbene umjetnosti u kojima pas nije tek popratna lutka na golemoj životinjskoj farmi, kap u moru, često sasvim nerazrađen koncept čovjekova najbolja prijatelja, sveden na floskulu. U ovoj predstavi to nije slučaj.

„Nije pas beštija“ prema „Pasjim noveletama“ Miljenka Smoje vrlo je zahtjevan zadatak. Prvo, tematski zatvara dugačak period obilježen (hiper)produkcijom djela pod egidom Smojina imena, od kojih su neka odlično uspjela, a neka su bila sama sebi svrha. Ova predstava u maestralnoj režiji **Gorana Golovka** iznimno je avangardan lutkarsko-glumačko-kulturološki pokušaj korespondencije s publikom vrlo šarolikih uzrasta, gdje oznaka 16+ znači tek to da se Smojin tekst u odličnoj dramaturgiji **Marine Vujčić** nije kasapio – dijalekt je vrlo uspješno rekreiran, a poštapalice i vulgarizmi zadržani su svugdje gdje bio njihov izostanak ošteti duh vremena. Već je i sam izbor fokalizacije teksta i pripovjedne perspektive psa Šarka kao glavnog lika, gdje je u biti Smoje njegov „kumpanjo“, a ne obratno, vrlo moderno i uspješno dramaturško i režijsko rješenje. Pametni Šarko time postaje i bezazlen ljubimac pun nježnosti, ali i iskren kritičar svoga vremena, bez dlake na psećem jeziku, član društva koji je, spustivši se na sve četiri, istinski iskusio ljepote, ali i niskosti svoga vremena. Šarko nije lišen želja za malim luksuzima, favoriziranja, nagona – kad se sve zbroji i oduzme, u svojim je pogledima na svijet poprilično ljudski.

Čitava se predstava izvodi na polju od najniže žablje perspektive do struka, likovima ljudi (u kombinaciji glumačkih i lutkarskih ekstremiteta) vidimo samo noge, a u cjelini doživljavamo samo Šarka i njegovu ne baš tako tihu patnju, kujicu Pupu. Međutim, malo je reći da dojam tijekom gledanja nije nikakva odsječenost ni nedorečenost – naprotiv, svijet koji se, i figurativno i doslovno, spušta na zemlju vrlo je živahan, osoban i emotivan. Šarko, već tradicionalno poznat kao pas koji je „toliko pametan da izgleda kao da će progovoriti“, djeluje kao neiskvareni, iskreni kroničar svoga vremena. Gleda procesije u kojima se ljudi ne znaju ponašati pa „drže ruke u žepe ili na guzicu“, sluša priče svoga vlasnika o iskvarenim ljudima i pametno ne zaključuje, nego spoznaje da „nije pas beštija, čovik je beštija“ te s mnogo humora poentira da je u srži „čovik jedina beštija koja piše“. Dramatizacija je odrađena tako da se duh vremena sjajno prenosi u novi kontekst, ali nema onu vulgarno napadnu notu zbog koje gledatelj, suočen s vrištećom i neobrađenom kritikom koja je sama sebi svrha, gubi interes za uživanjem u estetskoj funkciji teksta.

U GKL-u se mnoge izvedbe svedu na jednostavan zaključak – ta ustanova ima privilegiju rada s kremom glumačko-lutkarskog svijeta, a u ovoj su iznimno zahtjevnoj i hrabroj režiji briljirali **Alin Antunović**, **Andrea Majica**, **Ivan Medić**, **Branimir Rakić** i **Milana Buzolić**. Šarmantni Šarko kao vrlo uvjerljiva lutka (iza koje stoji scenografkinja i kreatorica lutaka **Vesna Balabanić**) ipak oko sebe ima još i cijeli dijapazon uspješnih uloga koje ovu predstavu čine cjelovitim umjetničkim iskustvom. Svaki par nogu koji se pojavi na pozornici, bili to Smoje i Lepa, susjeda Branka ili arogantna dama, turisti ili liječnici – glumački je svijet za sebe. Ako je netko i pomislio da bi izostanak čitava tijela (napose lica) kao glumačkog instrumenta mogao biti olakotna okolnost, ova mu je izvedba dala razmišljati. Naime, svaki, pa i najmanji lik minuciozno je karakteriziran kroz scenski pokret iza kojeg stoji **Anja Ostojić** (ritam hoda, držanje nogu, stav u kontaktu sa sugovornicima, tik, reakcija) koji je, uz fantastičnu kontrolu glasa i govorne karakterizacije pravi glumački biser ove primarno lutkarske predstave.

Kad se tomu pridoda pretežito živahna, sjajno komponirana glazba (**Jakov Salečić** i **Frane Duilo**), satirični songovi (**Marina Vujčić**) i izvrsni kostimi **Mladena Radovnikovića** koji podupiru čitav kontekst vremena i svakog lika pojedinačno, neka „ozbiljna“ kazališta ne zamjere – ova predstava u svojoj promišljenosti, razradi i izvedbi svakog detalja izgleda kao jedan od najispoliranijih umjetničkih proizvoda na splitskim kazališnim daskama. A o njezinoj omiljenosti svjedoči to da su tijekom jučerašnje izvedbe pojedinci iz publike izgovarali nadolazeće glumačke replike, ali što je još važnije - nemali broj ljudi nije susprezao suze tijekom posljednjih scena predstave, koje su i izolirano i u cjelini pravo malo remek-djelo. Umjetnički uradak koji vas nasmije do suza, a potom vas učini toliko krhkima da javno plačete - može li si predstava poželjeti bolji suživot s publikom od toga?